

- Jag har insett hur fruktansvärt tråkig de flesta barn och ungdomar tycker att Shakespeare är

David Troughton vid The Drama Pool i Stratford

David Troughton tillhör sedan många år Royal Shakespeare Companys stora ensemble. När jag träffade honom och hans hustru Ali Troughton i Stratford sommaren 2002 hade han just spelat Toby Belch i en ny tv-version av *Trettondagsafton* riktad till skolor. Han berättar två saker om den produktionen. Dels att han gjorde en elak och mager Toby: "Han brukar alltid gestaltas som fet, men han är ju alkoholist, så det är mer logiskt att han är mager." Dels att den bara är 90 minuter lång: "Så borde vi spela Shakespeare på scen för skolungdom. Skära bort obegripliga skämt och föräldrade anspelningar och få lättillgänglig liten Shakespeareföreställning som får dem att längta efter mer."

Men det är inte för att diskutera *Trettondagsafton* som jag stämt träff med det här skådespelarparet (Deras föräldrar stod på scen tillsammans innan Ali och David var födda, själva träffades de under repetitionerna av en usel pjäs som en av Margaret Thatchers talskrivare hade författat och en av deras söner är också aktör.) utan för att prata om The Drama Pool som Ali Troughton och hennes skådespelarkollega och vän startade 1989, och där David är synnerligen inblandad:

Ali: Jag och Clara Nielson var rätt så deprimerade för att vi hade kommit upp i den här åldern när skådespelerskor börjar få svårt att hitta roller. Men så tänkte vi att i vårt yrke har vi ju blivit duktiga på att kommunicera, vi är Shakespeare-fantaster och i skolorna är undervisningen om Shakespeare ofta fruktansvärt tråkig. Vi var övertygade om att vi kunde göra någonting bättre, så vi startade The Drama Pool och erbjöd skraddarsydda kurser för skolor. Det första året fick vi ett anslag på 1 000 pund, det räckte för kurser med fyra skolor här i trakten.

David: På den tiden hade de fortfarande pengar att ge till drama. Redan året därpå sade man att man var mycket nöjd med resultatet, men de hade inga mer pengar att ge. Sedan dess har The Drama Pool varit självförsörjande. Ändå tillämpar man en selektiv prissättning. Skolor som

Ali och David Troughton. Foto: Kent Hågglund

tillhör det allmänna skolväsendet har mycket ont om pengar och får köpa kurser till ett lägre pris än privatskolor och företag. Varje kurs skraddarsys efter beställarens behov och önskemål.

Ali: Våldigt många vill komma hit till Stratford och det passar oss bra, eftersom vi bor här. När vi arbetar här så kan vi också dra in skådespelare och andra från teatern när det kan berika en kurs. Men vi har också hållit kurser på många andra håll i Storbritannien, i många andra europeiska länder och i USA.

David: Vi var i Berlin redan 1989 och hade en kurs kring *En midsommarnattsdröm*. Muren mellan öst och väst började rivas just då och det gav en märklig laddning åt muren mellan Pyramus och Thisbe.

Ali Troughton och Clara Nielson hade ingen erfarenhet av att undervisa när de startade Drama Pool.

Ali: Vi fick lära oss av det praktiska arbetet. Och vi lär oss fortfarande –

ingen grupp är den andra lik. Inför varje kurs frågar vi ut beställarna noga om vad de vill ha. Ändå kan vi aldrig göra vår slutliga planering förrän vi arbetat ett kort och inledande pass med gruppen. Det händer t.ex. att lärare påstår att deras klass är väl förtrogen med en pjäs, och så visar det sig att de inte ens känner till handlingen. David: Jag var med en gång när det kom en grupp till Birmingham. Skolan hade inte sagt något i förväg, men just som vi skulle börja varnade lärarna oss för tre pojkar som inte klarade av att arbeta organiserat men var duktiga på att sabotera för alla andra. Då tog vi de här tre för sig och lärde dem hur man slåss på en teaterscen. De fick öva hela dagen, och mot slutet när andra grupper visade upp sina arbeten med texter, så fick de här tre killarna också framträda med vad de lärt sig. Deras lärare var imponerade, och deras kamrater med. Men mest överraskade var de själva.

Ali: En gång fick vi hit en busslast med barn till amerikanska militärer som är stationerade i Europa. När de kom ut ur bussen såg de kalla och hårda ut. Sist kom deras lärare ut och när jag såg att de såg ut att vara rädda för sina elever så blev jag också rädd. Men jag lyckades vända deras attityd på något sätt, så att när de åkte härifrån var de öppna och glada. Det som jag framför allt lärt mig under de här åren är hur jag snabbt kan svänga om en kurs så att den fungerar hur gruppen än ser ut.

David Troughton är en firad stjärna på Royal Shakespeare Company, som hyllats av kritiker för sina gestaltningar av Botten, och i titelrollerna i Rickard III och Henrik IV. Har han lärt sig något av sin medverkan i The Drama Pool som han har nytta av på scenen?

David: Jag har blivit bättre på att beskriva hur jag arbetar med en roll. Och jag har insett hur fruktansvärt tråkig de flesta barn och ungdomar tycker att Shakespeare är. Det är en utmaning att försöka ändra på den inställningen.

Ali: Det är den största glädjen med våra kurser. Vi kan få unga människor att upptäcka hur rolig och hur omskakande Shakespeare kan vara. The Drama Pool har inte bara kurser med barn och ungdomar. De arbetar också med universitetsstudenter, lärare och andra. Hittills har de inte haft någon kurs med svenskar men det vill de gärna ändra på.

Intervju och översättning Kent Hägglund

I Drama Pool medverkar förutom Claire Nielson, Ali och David Troughton skådespelarna Paul Greenwood, Stephen Simms, Maureen Beattie, Kate Duchene, Richard McCabe, Simon Russell Beale samt Edward Pinner (fights) och Lesley Hutchinson (movement)

Exempel på workshops

Kinship in Shakespeare
Romeo and Juliet Fights
Shakespearean Language
Women in Shakespeare
Richard III, Questions and Answers
Storytelling
Directing for Theatre
Approaches to Acting (Shakespeare, Brecht, Stanislavsky)
Theatre Technicians
Vocal Techniques in Shakespeare
Television Drama

Kontakt: dramapool@hotmail.com

Harriet Walter firad shakespeareaktis i Stratford

Harriet Walter spelade sin första roll hos Royal Shakespeare Company 1981. Hon är sedan länge medlem av teaterns ensemble och har gestaltat många av Shakespeares stora kvinnoroller. Under 2002 har hon spelat Beatrice i *Mycket väsen för ingenting*.

Walter är någonting så ovanligt som en skrivande skådespelerska. I sin *Other People's Shoes: Thoughts on Acting* (1999, pocket 2002) skildrar hon olika

aspekter av skådespelarens arbete, med utgångspunkt från sin egen karriär. Hon har också skrivit en liten bok om sitt arbete i rollen som Lady Macbeth (2002).

Sympatiskt med hennes böcker är att hon inte förespråkar en enda metod för rollarbetet, utan betonar att olika roller och olika uppsättningar kräver skilda angreppsvägar. I *Other People's Shoes* berättar hon till exempel hur hon åkte till Norge och fotvandrade för att finna inspiration för rollen som Hedda Gabler 1996. När jag intervjuar henne framhåller hon emellertid att hennes arbete med Shakespeare alltid börjar med texten: – Jag bygger aldrig upp min gestaltning av en Shakespeare-roll genom att tänka "hon har mörkt hår, hon är 26 år gammal, hon tycker mycket om sin far men hatar ... (fniss) buller". I stället arbetar jag med att låta mina känslor och mitt intellekt genomsyras av språket. Sedan börjar det växa fram en rollperson som är en kombination av mig, Shakespeare och rollen. Jag behöver inte tillföra någonting utifrån.

I *Other People's Shoes* berättar Harriet Walter att när hon 1988 spelade Viola i *Trettondagsafton* blev hon inte klar med sin rolltolkning förrän man började spela för publik: – Där blev publiken så *viktig*. Viola döljer sin identitet för alla andra rollfigurer och spelar en roll för dem. Publiken är den enda som hon kan dela sin sorg och sin glädje med. Genom pjäsen kallar alla henne för

Harriet Walter som Viola, Daniel Sumpter som Orsino i *Trettondagsafton* på Royal Shakespeare Theatre i Stratford 1987. Foto: Alena Melichar

Cesario, och det är inte förrän i slutscenen som någon nämner henne vid hennes verkliga namn. Det sker när hon träffar sin bror och det är ett magiskt ögonblick när det händer. Ett liknande finns i slutet av *Mycket väsen för ingenting* när Hero, som de flesta rollfigurerna trott vara död, visar sig levande igen. Egentligen är det rätt enkla trick som Shakespeare använder sig av här, men publiken blir alltid omskakad. Det är magi.

Harriet Walter pekar på att det samförstånd som finns mellan Viola och publiken också finns hos några andra rollfigurer. Rickard III och Jago i *Othello* talar också mycket med publiken och gör den till delaktig i sina hemligheter. Inte heller de pjäserna fungerar utan att rollfigurerna skapar ett samförstånd med åskådarna.

Jag frågar om det faktum att Shakespeares kvinnoroller ursprungligen skrevs för att spelas av halvvuxna pojkar som ännu inte nått målbrottet märks i arbetet med texterna.

– För mig är det ett stort mysterium. Det borde ha lett till att rollerna är mindre sanna, mindre krävande, mer ytliga. Men det är ju inte så.

Shakespeares kvinnoroller har fler dimensioner än mycket som skrivits av moderna dramatiker. I alla fall de flesta av dem.

Harriet Walter har sedan länge en sådan position att hon kan välja sina roller själv. Därför har hon inte spelat

så många av de Shakespeareroller som hon uppfattar som endimensionella. I början av sin karriär gestaltade hon dock Octavia i *Julius Caesar*. Nyligen har hon också spelat Goneril i en hörspelsversion av *Kung Lear*. Den rollen tog hon enbart för att Paul Scofield spelade titelrollen.

– Cressida i *Troilus och Cressida* och Katarina i *Så tuktas en argbigga* är bra roller i och för sig. Men jag skulle inte vilja spela dem, för pjäserna är så genomsyrade av manliga fördomar. Beatrice i *Mycket väsen för ingenting* är däremot en underbar roll på alla sätt och vis.

Jag berättar att jag tyckte så mycket om den uppsättningen för att den inte var helt fokuserad på henne som Beatrice och Nicholas Le Prevost som Benedick. Så har det varit i många versioner av *Mycket väsen för ingenting*, men här är det frågan om en ensembleföreställning, där varje rollfigur får ordentligt med utrymme.

– Det är viktigt att man spelar Shakespeare på det sättet, men samtidigt så svårt. Ofta lägger man ned så mycket kraft på scenerna där huvudpersonerna är med, att allt annat bara blir tråkiga mellanspel. Man måste se till att det är alltigenom lika bra, man måste hålla publiken på högspänn hela tiden.

– Ett problem med att spela *Mycket väsen för ingenting* i dag är att de flesta åskådare vet att Beatrice och Benedick, som avskyr varandra i början, kommer att bli ett kärlekspar. När Shakespeare skrev pjäsen menade han naturligtvis att det skulle bli en överraskning.

Många Shakespearehjältinnor klär ut sig till män. Ger det särskilda möjligheter för en skådespelerska? – De har ju väldigt olika anledningar till att maskera sig. 1987-88 spelade jag Viola i *Trettondagsafton*, Portia i *Köpmannen i Venedig* och Imogen i *Cymbeline* under en och samma säsong. Det var spännande – hade jag gjort dem med längre mellanrum hade de kanske blivit lika, men nu var jag tvungen att utforska deras motiv mer grundligt. Gemensamt för dem är dock att när jag spelar en kvinna som är utklädd till man kan jag göra rollfigurerna mer drivande. Jag kan också vara komisk på sätt som skulle vara olämpliga i en ren kvinnoroll. Det är befriande.

Intervju och översättning Kent Hægglund

Shakespeare på Österlen

Mellby Scenkonst finns på Österlen i Skåne, och verksamheten startade 1990. Efter att ha spelat såväl grekiskt som modernt drama har Shakespeare på olika sätt blivit aktuell, och till sommaren sätter man upp Stormen. Dessutom fortsätter förra årets lyckade 'Passionskvällar', med bl.a. konserter och författaraftnar. En viktig ingrediens i verksamheten är själva berättandet.

– Vad som är bra med berättandet är tilltalet till publiken som verkligen får använda sin fantasi, säger Sara Erlingsdotter som leder Mellby Scenkonst. Det finns en överenskommen mellan publiken och skådespelare, något som finns i all teater, men i den berättande teatern ställs det på sin spets, och det tycker jag är väldigt lockande.

Så slog man in på ett shakespeare-spår där föreställningen "Den förälskade Shakespeare" blev den första satsningen. Den bygger på Shakespeares sonetter och triangeldramat om den förälskade Shakespeare, dramat mellan Earl av Southampton, Shakespeare och hovdansösen Mary Fitton, "den mörka damen". Stycket regisserades av Sara Erlingsdotter och hon berättar om tillkomsten:

– Jonas Jarl som skrivit texten gjorde en djupdykning i Shakespeares värld. Texten är modern men handlar om Shakespeare och hans tid. Dessutom finns sonetter insprängda i texten. Vi gjorde en ren berättarföreställning, där Jonas berättade texten och musiker från musik i Skåne, denna gång Ensemble Mare Balticum, spelade tidstrogen musik.

Nästa shakespeareatsning blev En midsommarnattsdröm, med en skådespelerska tillika sångerska, Margareta Hallin, och tre musiker, med blåstriö. Texten bygger på En midsommarnattsdröm men är en bearbetning av Jonas Jarl och Jan Mark. Det börjar med en berättare, som sedan också gestaltar de olika personerna.

– Margareta använder bara sin röst, sitt berättande och sparsam rekvisita för att gestalta de olika figurerna, säger Sara och fortsätter:

– Det handlar mycket om tala till publikens fantasi. Margareta har tonsatt alla sånger, och precis som i Purcells opera *Fairy Queen* har vi koncentrerat oss på scenerna i skogen och på kärleksäventyren.

Nu planerar man att göra Shakespeares Stormen. Den ska bearbetas och viss text kommer att göras om till berättande partier.

– Vi kommer att arbeta med fem skådespelare och sångare, avslöjar Sara, som också återkommer till musikens betydelse i föreställningarna: – Musiken kommer att få en stor plats, både i sång och i gränslandet mellan tal och sång, kanske talkörer. Musiken kan vara med och skapa bilder, den kan fördjupa en stämning eller understryka en situation.

– Vi kommer att skapa ett tak för publiken och ett annat för scenen, fastslår Sara. Visst har vi inspirerats lite av the Globe och av den grekiska amfiteatern, även om det blir i all enkelhet. Det är också ett första steg i att skapa en utomhusscen här på Österlen med havet som fond.

En perfekt inramning för Stormen! Premiär sommaren 2003 (se sid. 21).

Intervju: Roland Heiel

Margareta Hallin i En midsommarnattsdröm. Foto: Helena Åkesson